

Kuopion kaupunki

Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut

Työohjelma 2017

Luonnos 10.1.2017

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät	4
2.1 Edistämistehtävät	4
2.2 Viranomaistehtävät	5
3. Tukipalvelut	6
4. Edistämistehtävät vuonna 2017	6
4.1 Ympäristönsuojelun suunnittelu ja kehittäminen	6
4.2 Ympäristön tilan seuranta, selvitykset ja tukimukset	7
4.3 Ohjaus ja neuvonta	8
4.4 Lausunnot, esitykset, aloitteet	8
4.5 Tiedotus, valistus, koulutus	8
4.6 Yhteistyö	9
4.7 Tärkeimmät edistämistehtävät vuonna 2017	9
5. Lupa- ja valvonta-asiat vuonna 2017	10
5.1 Ympäristönsuojelulain mukaiset luvat ja ilmoitukset	10
5.2 Ympäristölupavelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen valvonta	10
5.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	11
5.4 Vesihuolto ja haja-asutuksen jätevedet	11
5.5 Jätehuollon valvonta	11
5.6 Maa-aineslain mukaiset luvat ja kotitarveotto	12
5.7 Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset maisemätyöluvat	13
5.8 Muut lupa- ja valvonta-asiat	13
6. Valvonnan tavoitteet vuodelle 2017	13
6.1 Ympäristölupavelvolliset ja rekisteröidyt toiminnot	13
6.2 Muu ympäristönsuojelulain ja jätelain mukainen valvonta	14
6.3 Maa-aineslupavelvolliset	14
7. Tietojärjestelmien hyödyntäminen	14
Liite 1. Vuoden 2016 työohjelman toteutuminen	15

Kannen kuvat: Ilkka Markkanen, Lea Pöyhönen, Mikko Sokura, Ari Kolehmainen ja Vicente Serra

1. Johdanto

Terveellinen elinympäristö on Suomen perustuslain mukaan jokaisen oikeus, jonka toteutuminen kunnan tulee omalta osaltaan turvata. Kuntien ympäristönsuojeluasioiden hoitamista säädellään kuntien ympäristönsuojelun hallintoa koskevalla lailla. Sen mukaan kunnan tulee valvoa ja edistää ympäristönsuojelua alueellaan siten, että luontoa ja muuta ympäristöä suojelemalla, hoitamalla ja kehittämällä turvataan kunnan asukkaille terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö. Kunnanhallitus johtaa ympäristönsuojelun yleissuunnittelua ja toimii ympäristönsuojelun huomioon ottamiseksi kunnan toiminnassa. Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä hoitaa lain mukaan kunnan määräämä toimielin (kunnan ympäristönsuojeluviranomainen), jona ei kuitenkaan voi toimia kunnanhallitus.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on ympäristönsuojelulainsäädännössä määritellyissä tehtävissä itsenäinen ja riippumaton asema suhteessa kunnan muihin viranomaisiin ja valtioon. Pääöksentekoa ohjaavat ympäristönsuojelun erityislait, joihin ei sisälly ”otto-oikeuksia”. Lainsäädännön lisäksi toiminnassa on otettava huomioon strategiaan ja talousarvioon sisältyvät kuntakohtaiset tavoitteet.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien määrä on kasvanut voimakkaasti siitä lähtien, kun toiminnasta tuli lakisääteistä (kuva 1.). Kuopiossa tehtävämäärä on kasvanut myös kuntaliitosten ja yhteistyösopimusten seurauksena.

Kuva 1. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien kehitys.

Kuopion ympäristönsuojelupalvelut on laajentunut alueelliseksi vuonna 2013 Kuopion ja Suonenjoen kaupunkien ympäristönsuojelupalveluiden yhdistyttyä. Ympäristö- ja rakennuslautakunnan alaisuuteen kuuluu myös ympäristöterveydenhuolto ja rakennusvalvonta. Koko vastuualue toimii yli kuntarajojen (kuva 2.).

Kuopion alueelliset ympäristönsuojelupalvelut hoitavat ostopalveluna myös Rautavaaran kunnan ympäristönsuojelutehtävät. Tehtävien hoitoon käytetään 20 % yhden tarkastajan työajasta. Rautavaaran ympäristönsuojeluviranomaisena toimii kunnan tekninen lautakunta. Vuonna 2017 Kuopioon liittyy Juankoski.

Kuva 2. Ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluiden toiminta-alue

Ympäristönsuojelupalvelut mielletään helposti pelkästään lupa- ja valvontaviranomaiseksi. Merkittävä osa tehtävistä on kuitenkin muuta toimintaa, kuten ympäristön tilan seuranta, ohjausta ja neuvontaa sekä laajaa yhteistyötä muiden tahojen kanssa. Kestävän kehityksen edistäminen ja ympäristöhaittojen ennalta ehkäisy ovat toiminnan keskeisin tavoite.

Tässä työohjelmassa on kuvattu ympäristönsuojelupalvelujen tehtäviä. Lisäksi siinä on esitetty tärkeimmät vuotta 2017 koskevat tehtävät. Yksityiskohtaisemmin niitä on esitelty ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmassa vuosille 2016–2017 ja tiimien työohjelmissa. Yhteenveto vuoden 2016 työohjelman toteutumisesta on liitteessä 1.

2. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät

2.1 Edistämistehtävät

Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluu useissa laeissa määriteltyjen ympäristönsuojelun viranomaistehtävien lisäksi ympäristönsuojelun yleinen valvonta ja edistäminen. Edistämisen ja valvontatehtävät on määritelty laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta.

Ympäristönsuojeluviranomaisen tulee lain mukaan

- huolehtia sen hoidettaviksi laissa tai sen nojalla säädetystä tai määrätyistä tehtävistä
- huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä
- huolehtia ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista
- osallistua kunnassa tarvittavan ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen
- antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille
- huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valistuksesta ja koulutuksesta kunnassa
- edistää yhteistyötä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojeluasioissa
- suorittaa muut sille johtosäännöllä määrätyt tehtävät.

2.2 Viranomaistehtävät

Viranomaistehtävät määräytyvät ympäristönsuojelun erityislainsäädännön ja palvelualueiden johtosäännön perusteella. Nämä tehtävät ovat pääsääntöisesti lupa- ja valvontaviranomaistehtäviä. Kuopion ja Suonenjoen alueellisen ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluu seuraavien lupa- ja ilmoitusasioiden käsittely:

- Ympäristönsuojelulaki
 - ympäristölupa
 - YSL 118 §:n mukainen ilmoitus (erityisen häiritsevää melua ja tärinää aiheuttavat toiminnot)
 - YSL 119 §:n mukainen ilmoitus (koeluontoinen toiminta)
 - YSL 120 §:n mukainen ilmoitus (poikkeuksellinen tilanne)
 - YSL 116 §:n mukaisesti rekisteröitävät toiminnot
 - laitokset, jotka käsittelevät haihtuvia orgaanisia hiilivetyjä (VOC-yhdisteet)
 - polttonesteiden jakeluasemat
 - pienet polttolaitokset
 - asfalttiasemat
 - YSL 154–158 § (jätevesiasiat)
 - ns. nitraattiasetuksen mukaiset aumaus- ja poikkeusilmoitukset
 - ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeaminen (YSL 202 §)
- Merenkulun ympäristönsuojelulaki
 - huvivenesatamien jätehuoltosuunnitelmat ja rekisteröinti-ilmoitukset
- Jätelaki
 - JL 100 §:n mukainen ilmoitus jätteiden ammattimaisesta keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin
- Maa-ainelaki
 - maa-ainesten ottolupa
 - maa-ainesten kotitarveotto
- Maankäyttö- ja rakennuslaki
 - maisematyölupa
 - hulevesiasiat
- Vesilaki
 - ojitussasiat
 - talousveden ottamisen rajoittaminen
- Vesihuoltolaki
 - kiinteistöjen vapautukset liittymisvelvollisuudesta
- Maastoliikennelaki
 - lupa harjoituksiin ja kilpailuihin
 - moottorikelkkareittien hyväksyminen
- Vesiliikennelaki
 - lupa harjoituksiin ja kilpailuihin
- Luonnonsuojelulaki
 - luonnonmuistomerkkien perustaminen ja lakkauttaminen

Alueelliset ympäristöpalvelut valvoo edellä mainittuja lupa- ja ilmoituspäätöksiä. Lisäksi ympäristöpalveluilla on oikeus valvoa valtion aluehallintoviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen myöntämiä lupia ja ilmoituspäätöksiä. Ympäristönsuojelupalvelujen tehtävänä on myös ns. yleisen edun valvonta toimialueellaan. Valvonnan kohteena on tällöin laajempi kokonaisuus, kuten ympäristö yleensä, maisemakuva, ympäristön tila tai vastaava.

Valvontaa ohjaavat lakien lisäksi monet niiden pohjalta annetut valtioneuvoston asetukset ja päätökset, joilla on täsmennetty ympäristönsuojelun vaatimustasoa mm. erilaisten päästöjen ja ympäristön tilan osalta. Osa valtioneuvoston asetuksista on sitovia. Erityisesti niihin voi kohdistua jälkivalvontaa.

Ympäristönsuojelulain nojalla on annettu paikalliset kunnan ympäristönsuojelumääräykset, jotka täydentävät ympäristönsuojelulainsäädäntöä. Jätelain nojalla annetut paikalliset kunnan jätehuoltomääräykset säätelevät pääasiassa asukasjätehuollon toteutumista, mutta ne vaikuttavat myös esimerkiksi yritysten jätehuoltoon.

Lupa- ja ilmoituspäätösten valvonnassa sekä normivalvonnassa alueellisilla ympäristönsuojelupalveluilla on käytettävissä seuraavia keinoja:

- tarkastuskäynnit ja neuvottelut
- esitettyjen selvitysten ja suunnitelmien hyväksyminen
- raportointien tarkastaminen
- tarkkailutulosten seuranta
- toimintaa koskevien lausuntojen antaminen
- toiminnanharjoittajille tehtävät kyselyt
- toimialakohtaiset selvitykset
- pakkokeinot
- yhteistyö muiden viranomaisten kanssa.

3. Tukipalvelut

Tukipalvelut huolehtivat lautakunnan, vastuualueen johtoryhmän sekä alueellisten ympäristönsuojelupalveluiden työskentelyedellytyksistä. Tehtäviin kuuluu vireille tulevien asioiden kirjaaminen, päätösten toimeenpano ja arkistointi. Tukipalvelut osallistuvat talousarvion, käyttösuunnitelman ja tilinpäätöksen valmisteluun, talouden ja toimintojen seurantaan sekä raportointiin. Tehtäviin kuuluu myös osto- ja myyntireskontran hoito, henkilöstöhallintoon liittyviä asioita sekä viestintää tukevien internet- ja intranetsivujen suunnittelu ja ylläpito.

4. Edistämistehtävät vuonna 2017

4.1 Ympäristönsuojelun suunnittelu ja kehittäminen

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on omalta osaltaan huolehdittava ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä. Kuopiossa ympäristönsuojelupalvelut on vastannut koko kaupunkia koskevien ympäristöohjelmien, paikallisen kestävän kehityksen ohjelman, ympäristöstrategian ja ilmastopoliittisten ohjelmien valmistelusta. Ympäristönsuojelun kehittämistä koskevat ohjelmat ovat vanhentuneita vuonna 2009 hyväksyttyä ilmastopoliittista ohjelmaa lukuun ottamatta. Kuopiolla ei tällä hetkellä ole voimassa olevaa ympäristöpoliittista ohjelmaa. Ympäristönsuojelupalvelut vastaa myös ohjelmien toteutumisen seurannasta. Ympäristöstrategian ja ilmastopoliittisen ohjelman toteutumisen seuranta tehdään vuoden 2017 aikana valmistuvan ympäristökatsauksen osana. Vuoden 2017 aikana osallistutaan kaupungin strategian uusimiseen ja ympäristöpoliittisten tavoitteiden määrittämiseen.

Ympäristönsuojelupalvelut osallistuu vuosittain koko kaupunkia koskevan ympäristötilinpäätöksen laatimiseen. Vuoden 2017 aikana osallistutaan Vehmersalmen luontopolun ja Suonenjoella sijaitsevan jokipolun suunnitteluun.

Ympäristönsuojelupalvelut osallistuu omalta osaltaan ylikunnallisten ohjelmien laatimiseen ja toteuttamiseen. Sellainen on esimerkiksi Jätekuon osakaskuntien jätepoliittinen ohjelma, jossa on määritelty vuosittaisia painopistealueita ja toimenpiteitä kuntien eri tahoille. Uusi jätepoliittinen ohjelma valmistui vuoden 2016 aikana ja hyväksytään vuoden 2017 alussa.

4.2 Ympäristön tilan seuranta, selvitykset ja tutkimukset

Ympäristönsuojelulaki velvoittaa kunnan huolehtimaan alueellaan tarpeellisesta ympäristön tilan seurannasta. Seurantatiedot on julkistettava ja niistä on tiedotettava tarpeellisessa laajuudessa.

Ympäristönsuojelupalvelut vastaa Kuopion, Siilinjärven ja Varkauden ilmanlaadun seurannasta. Tarkkailuun osallistuvat kuntien lisäksi myös teollisuus- ja energiantuotantolaitokset, jotka on ympäristöluvissa veloitettu osallistumaan ilmanlaadun tarkkailuun. Ilmanlaadun mittauksia tehdään vuonna 2017 Kuopiossa viidellä mittausasemalla, Varkaudessa neljällä mittausasemalla ja Siilinjärvellä yhdellä mittausasemalla. Ilmanlaaduntarkkailusta laaditaan vuosittain tarkkailuohjelma.

Ympäristönsuojelupalveluiden organisoimana seurataan ympäristömelutilannetta Hepomäen, Heinälamminteiden, Heinjoen ja Sorsasalon alueilla yhteistarkkailuna. Tarkkailuun osallistuvat kyseisten alueiden tärkeimmät ympäristölupavelvolliset toiminnanharjoittajat. Yhteismelutarkkailuohjelma päivitetään vuonna 2017.

Vuonna 2017 Kuopioon valmistuu ympäristönsuojelupalveluiden koordinoimana EU:n ympäristömeludirektiivin mukainen kunnan meluselvitys. Samassa yhteydessä päivitetään Kuopion ja Siilinjärven tie- ja raideliikenteen meluselvitys ja kartoitetaan Kuopion hiljaiset alueet. EU-meluselvityksen jatkona käynnistetään kunnan meluntorjuntaohjelman laatiminen.

Vesistöjen ja pohjavesien tilaa koskevaa seurantaan tehdään valitusasioiden yhteydessä ja osallistumalla yhteisiin hankkeisiin. Ympäristönsuojelupalvelut osallistuu myös pienvesien kunnostustyöryhmän toimintaan, joka seuraa lähinnä Kuopion keskeisen kaupunkialueen pienvesien tilaa. Toiminnanharjoittajien tekemää pinta- tai pohjaveden tilan seurantaan edellytetään monissa ympäristö- ja maa-ainesluvuissa. Toiminnanharjoittajat tekevät vesistö tarkkailua yhteistarkkailuna Kallavedellä, Hepomäessä ja Heinälamminteiden sekä pohjaveden laadun yhteistarkkailua Suonenjoen Lintharjulla, Hukkasenharjulla ja Eteläkankaalla. Yhteistarkkailua tehdään myös turvetuotantoalueilla.

Kunnan tulee luonnonsuojelulain mukaan edistää luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan. Ympäristönsuojelupalvelut teettää vuosittain erilaisia luonnonsuojeluun liittyviä selvityksiä. Osa selvityksistä tehdään yhteistyössä luonnontieteellisen museon ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa. Vuoden 2017 aikana selvitetään muun muassa Puijon vanhojen metsien kovakuoriaisia.

Ympäristönsuojelupalvelut vastaa Kuopiossa suuresta osasta maankäytönsuunnittelua varten tarvittavista luontoselvityksistä ja tietokantojen ylläpidosta. Selvitystarpeet vaihtelevat vuosittain kaavoituskohteiden mukaisesti.

Jätehuollon tilaa ja toteutumisen asianmukaisuutta seurataan kunnan järjestämisvastuulla olevan jätehuollon osalta yhdessä jätelautakunnan kanssa. Yritysten jätehuollon tilaa alueelliset ympäristönsuojelupalvelut seuraa mm. tekemällä toimialakohtaisia selvityksiä, jotka sisältävät neuvontaa sekä käyntejä.

Vuoden 2017 aikana tehdään marjatilojen toimintaa koskeva kartoitus sekä täydennetään aikaisempia selvityksiä Juankosken alueella. Jätehuollon tilaa seurataan myös valvontatarkastuksilla ja neuvotteluissa sekä selvitysten, suunnitelmien ja raporttien avulla.

4.3 Ohjaus ja neuvonta

Erilaisella ohjauksella ja neuvonnalla on suuri merkitys ympäristöhaittojen ehkäisyssä ja ympäristötietoisuuden lisäämisessä. Ohjausta ja neuvontaa annetaan asiakkaiden yhteydenottojen, valvontakäyntien, yleisötilaisuuksien ja vastaavien yhteydessä. Esimerkiksi toimenpiteisiin johtavia valituksia ympäristönsuojelupalveluille tulee vuosittain noin 150 kappaletta.

Kohdistettua ohjausta ja neuvontaa annetaan myös erilaisten hankkeiden yhteydessä. Haja-asutusalueen jätevesineuvontaa jatketaan Juankosken alueella. Neuvonnan toteutuksesta vastaa Jätekuikko Oy.

Ilmastopoliittinen ohjelma sisältää energiatehokkuutta ja ilmastomuutoksen hillitsemistä koskevaa neuvontaa ja ohjausta, josta osa on ympäristönsuojelupalvelujen vastuulla. Ympäristönsuojelupalvelut koordinoi myös koko Kuopion kaupunkia koskevaa energiatehokkuushanketta, joka liittyy kaupungin vuosille 2008–2016 tekemään energiatehokkuussopimukseen. Uusi energiatehokkuussopimus on tehty vuosille 2017–2025. Sen myötä kaupunki sitoutuu tehostamaan energiankäyttöään 7,5 % vuoteen 2025 mennessä. Ympäristönsuojelupalvelut osallistuu energiatehokkuussopimuksen toteuttamiseen ja koordinoi energiatehokkuuden edistämistä kaupunkitasolla.

Ekotukitoimintaa jatketaan vuoden 2017 aikana. Hankkeen tavoitteena on ekotukihenkilöitä kouluttamalla lisätä ympäristövastuullisuutta kaupungin omissa toiminnoissa.

Kuopion kaupunki toteuttaa vuosina 2016–2018 Kiertotalouden ja resurssiviisauden toteuttaminen Pohjois-Savossa –hanketta (KierRe). Hankkeen tavoitteena on käynnistää resurssiviisas työ Kuopiossa, Varkaudessa ja Iisalmessa. Kuopio valittiin helmikuussa 2016 Finnish Sustainable Communities –verkoston jäseneksi (FISU). FISU on edelläkävijäkuntien verkosto, joka tavoittelee hiilineutraalisuutta, jätetehtömyyttä ja globaalisti kestävästä kulutuksesta vuoteen 2050 mennessä. Ympäristönsuojelupalvelut vastaa KierRe-hankkeen etenemisestä Kuopion osalta ja käynnistää FISU-verkostotyön.

4.4 Lausunnot, esitykset, aloitteet

Ympäristö- ja rakennuslautakunta toimii alueellaan yleisen edun valvojana, jolla on oikeus antaa lausuntoja ja tehdä muistutuksia muissa viranomaisissa käsiteltävistä ympäristöasioista. Viranomaislausunnot valmistellaan ympäristönsuojelupalveluissa. Lausuntoja annetaan myös kaupungin sisällä valmisteltavista asioista, joista merkittävimpiä ovat maankäytönsuunnitteluun liittyvät asiat.

4.5 Tiedotus, valistus, koulutus

Mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon on jokaisen perusoikeus, jonka toteutumista kunnan on edistettävä. Vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen sisältyy moniin lakeihin, joissa edellytetään asianosaisten ja kuntalaisten kuulemista suunnittelun ja päätöksenteon yhteydessä.

Ympäristönsuojelulaki edellyttää, että ympäristön tilaa koskevasta seurannasta tiedotetaan. Kuopion ympäristön tilasta kerrotaan ympäristönsuojelupalvelujen verkkosivuilla. Selvitysten valmistuttua niistä tiedotetaan myös tiedotusvälineiden kautta. Verkkosivuilla kerrotaan myös muista ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista. Ilmanlaatua koskevat mittaukset päivittyvät jatkuvasti valtakunnalliseen ilmanlaatuportaaliin (www.ilmanlaatu.fi).

Kohdennettua tiedotusta ja valistusta annetaan tarvittaessa. Ympäristönsuojelumääräyksistä tiedotetaan vuonna 2017 Juankosken alueella. Vuonna 2016 päivitetystä jätehuoltomääräyksistä tiedottaa jätelautakunta.

Ympäristönsuojelupalvelut järjestää myös asukastilaisuuksia ja osallistuu messuille ja muihin tapahtumiin. Kesäaikaan painottuvia yleisöretkiä järjestetään vuosittain yhteistyössä luonnontieteellisen museon ja muiden tahojen kanssa. Ympäristönsuojelupalvelut osallistuu myös kouluille ja päiväkodeille suunnatun ympäristökasvatusmateriaalin tuottamiseen. Jätehuoltoon liittyvää neuvontaa annetaan muun muassa kompostinäyttelyjen ja kompostointitarkastusten yhteydessä.

4.6 Yhteistyö

Yhteistyö muiden viranomaisten ja muiden tahojen kanssa on ympäristönsuojeluviranomaisen toiminnan keskeinen osa. Ympäristönsuojeluviranomaisella on oikeus saada muilta toimijoilta tehtäviensä hoidon kannalta tarpeellisia tietoja. Sitä on myös aina kuultava, jos käsiteltävänä olevalla asialla on merkitystä ympäristönsuojelun kannalta.

Ympäristönsuojelupalvelut toimii erilaisissa hankkeissa ympäristöasioiden asiantuntijana. Se osallistuu muun muassa maankäytönsuunnitteluun, luonnon virkistyskäytön edistämiseen, kaupungin metsien hoidon suunnitteluun, pienvesien kunnostukseen, valuma-alueita koskeviin hankkeisiin ja jätevesineuvontahankkeeseen.

Alueellista yhteistyötä tehdään muun muassa Pohjois-Savon ympäristöviranomaisten ja alueen maaseutuviranomaisten kanssa. Jätehuollossa osallistutaan palvelujen ja valvonnan kehittämistä koskevaan alueelliseen yhteistyöhön.

Ympäristönsuojelupalvelut osallistuu kansainvälisiin, valtakunnallisiin ja alueellisiin ympäristönsuojelun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin (esim. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa tehtävät ilmanlaatu-tutkimukset). Yhteistyötä tehdään myös muiden kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Kunnan on luonnonsuojelulain mukaan edistettävä luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan. Edistämistehtävä on Kuopiossa annettu ympäristö- ja rakennuslautakunnalle. Ympäristönsuojelupalvelut huolehtii omalta osaltaan luonnon monimuotoisuuden säilymisestä muun muassa keräämällä tietoja arvokkaista luontokohteista ja välittämällä sitä muille toimijoille. Luonnon monimuotoisuutta koskevat tavoitteet on kirjattu vuonna 2015 valmistuneeseen Kuopion kaupungin monimuotoisuusohjelmaan, jonka toteutumista edistetään vuoden 2017 aikana. Ympäristönsuojelupalvelut jatkaa myös luontotiedon hallinnan kehittämistä ja välittämistä kuntalaisille ja muille tahoille.

Kaupungin omistamien suojelualueiden hoidon suunnittelu kuuluu ympäristönsuojelupalveluiden tehtäviin. Vieraslajien torjuntaa jatketaan erityisesti luonnonsuojelualueilla ja niiden läheisyydessä.

4.7 Tärkeimmät edistämistehtävät vuonna 2017

Vuoden 2017 aikana viimeistellään ympäristökatsaus, johon sisältyy myös ympäristöstrategian ja ilmastopoliittisen ohjelman toteutumisen seuranta. Kaupungin ympäristöpoliittisten tavoitteiden laadintaan osallistutaan kaupungin strategian laatimisen sekä FISU-hankkeen yhteydessä. Luontotiedon hallinnan kehittämistä jatketaan. Ekotukitoimintaa jatketaan kouluttamalla vastuualueille ekotukihenkilöitä. Kiertotalouden ja resurssiviisauden edistämistyö käynnistetään alkuvuodesta 2017. Ympäristönsuojelumääräyksistä tiedotetaan erityisesti Juankoskella.

Vuonna 2017 laaditaan suunnitelma energiatehokkuuden edistämiseksi vuosina 2017–2025. Tärkeimpiä teemoja ovat energiatehokkuusajattelun laajentaminen koko kaupunkiorganisaatioon koulutuksen ja viestinnän keinoin sekä energiatehokkuuden edistäminen maankäytön suunnittelussa ja rakennuksissa. Lisäksi painopisteenä ovat energiatehokkaat julkiset hankinnat.

Ympäristönsuojelupalvelut osallistuu moniin valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin yhteistyöryhmiin.

Ilmanlaatua ja melutilannetta seurataan erillisten seurantaohjelmien mukaisesti. Vuonna 2017 tehdään Kuopion ja Suonenjoen tärkeimpiin taajamiin mallilaskelmat puun pienpolton aiheuttamista pienhiukasten, bentso(a)pyreenin ja bentseenin pitoisuuksista.

5. Lupa- ja valvonta-asiat vuonna 2017

5.1 Ympäristönsuojelulain mukaiset luvat ja ilmoitukset

Yksi ympäristönsuojelun keskeinen ohjauskeino on ympäristönsuojelulain 27 §:n mukainen ympäristölupa, joka koskee ympäristöä eri tavoin kuormittavia toimintoja. Kuopion ja Suonenjoen ympäristölupaviranomaisina toimivat Itä-Suomen aluehallintovirasto ja Kuopion kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunta. Toiminnan luvanvaraisuudesta ja ympäristölupaviranomaisten toimivaltajaosta on säädetty ympäristönsuojelulaissa ja ympäristönsuojeluasetuksessa. Alueellisissa ympäristönsuojelupalveluissa käsitellään vuosittain keskimäärin 10–15 ympäristölupahakemusta.

Ympäristövaikutuksiltaan pieniä toimintoja on siirretty lupavelvollisuudesta jälkivalvonnan ja rekisteröinnin piiriin. Tästä säädetään kolmessa toimialakohtaisessa ympäristönsuojeluvaatimuksia koskevassa asetuksessa. Rekisteröintimenettely koskee suurinta osaa polttoaineiden jakeluasemia, asfalttiasemia sekä pieniä energiantuotantolaitoksia. Vuosittain tehdään noin viisi rekisteröintiä.

5.2 Ympäristölupavelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen valvonta

Jokaiselle ympäristölupavelvolliselle ja rekisteröidylle toiminnalle on nimetty valvonnasta vastaava henkilö. Valvonnasta vastaava henkilö myös päivittää toimintaa koskevat tiedot FACTA- ja VAHTI-tietojärjestelmiin sekä huolehtii tarkkailutulosten julkaisemisesta tarpeellisessa määrin.

Ympäristölupavelvollisille ja rekisteröidyille toiminnoille on laadittu valvontasuunnitelma vuosille 2016–2017, jota täydentää yksityiskohtainen vuosittainen valvontaohjelma. Vuosittain näihin kohteisiin tehdään noin 50 tarkastusta. Uusi valvontasuunnitelma vuosille 2018–2021 laaditaan vuoden 2017 aikana.

Tarkastusten tiheyden suhteen lupavelvolliset ja rekisteröidyt toiminnot on jaettu riskiarvion pohjalta neljään luokkaan:

- vuosittain tarkastettavat
- kerran kolmessa vuodessa tarkastettavat
- kerran viidessä vuodessa tarkastettavat
- kerran kahdeksassa vuodessa tarkastettavat.

Toiminnan valvontaluokka määräytyy toiminnan päästöjen, ympäristövaikutusten sekä toiminnan sijainnin mukaan. Myös toiminnan luonne ja erityisiä vaatimuksia aiheuttavat lupamääräykset vaikuttavat valvontaluokkaan. Maatalouden ja jätehuollon osalta valvontaa tehdään myös otannan perusteella.

Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut valvoo toimialueellaan kaikkia ympäristölupaveroja toimintoja. Niitä toimintoja, joille aluehallintovirasto on myöntänyt ympäristöluvan, valvoo pääasiassa Pohjois-Savon ELY-keskus. Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut osallistuu näidenkin toimintojen valvontakäynnille.

5.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Maaperän kunnostustöitä valvovat sekä Pohjois-Savon ELY-keskus että alueelliset ympäristönsuojelupalvelut. Kunnostustyömaille pyritään tekemään työmaakäynti työn aikana viikoittain. Lisäksi tehdään alkutarkastus ennen työn aloittamista ja lopputarkastus työn päätyttyä. Ulkopuolinen laadunvalvoja raportoi kunnostustyöt valvontaviranomaisille. Ympäristönsuojelupalvelut päivittää kunnostustöitä koskevat tiedot kohdekansioihin kunnostustyön päätyttyä.

Ympäristönsuojelupalvelut ohjeistaa tarpeen mukaan uusien kohteiden maaperätutkimuksien tekemistä. Tutkimustulosten perusteella alueelliset ympäristönsuojelupalvelut ohjeistaa tarvittaessa käynnistämään kunnostussuunnitelman tekemisen ja YsL 136 §:n mukaiset viranomaismenettelyt.

Ympäristönsuojelupalvelut päivittää kunnostus- ja tutkimustulokset kohdekansioihin. Päivityksen MATTI-tietokantaan tekee Pohjois-Savon ELY-keskus.

Ns. nitraattiasetuksen (1250/2014) mukaiset aumaus- ja poikkeusilmoitukset käsitellään pääasiassa toimistotyönä kirjallisen aineiston ja asiakkaan kanssa tehdyn neuvottelun perusteella. Tarkastus tehdään tarvittaessa. Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyyn kuulumatonta maataloutta valvotaan tarkastusten ja toiminnanharjoittajien kanssa käytävien neuvottelujen avulla sekä mahdollisten valitusten perusteella.

5.4 Vesihuolto ja haja-asutuksen jätevedet

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain mukaisena valvontaviranomaisena. Se voi myös myöntää kiinteistölle vapautuksen vesi- ja viemäriverkostoa koskevasta liittymisvelvollisuudesta.

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyä säädellään ympäristönsuojelulalla sekä ns. talousjätevesiasetuksella. Käytössä olevien jätevesien käsittelyjärjestelmien valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin. Ympäristönsuojelupalveluiden edustaja osallistuu rakennusvalvontapalveluissa pientalojen rakennuslupahakemusten käsittelyyn (ns. tekninen tarkastusryhmä) viikoittain. Tässä yhteydessä varmistetaan, että kiinteistöjen jätevesijärjestelyt täyttävät talousjätevesiasetuksen sekä ympäristönsuojelumääräysten vaatimukset sekä uusissa rakennushankkeissa että korjausrakentamishankkeissa.

Talousjätevesiasetus uudistuu vuoden 2017 aikana. Vesihuoltolaki ja talousjätevesiasetus sisältävät siirtymäsäännöksiä, jotka on otettava huomioon valvonnassa.

5.5. Jätehuollon valvonta

Pohjois-Savon ELY-keskus sekä ympäristö- ja rakennuslautakunta toimivat jätelain mukaisina valvontaviranomaisina. Jätelautakunta seuraa toimintaa omalta osaltaan. Jätelain valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin ympäristölupaverojen toimintojen valvontakeinoja ja -menettelyjä. Jätehuollon valvontaa priorisoidaan seuraavien seikkojen perusteella: lainsäädäntömuutosten aiheuttamat valvontatarpeet, toimialan ympäristöriskialttius ja ympäristöriskien todennäköisyys, valvontakohteen riskialttius ja riskien todennäköisyys, mahdollisesti havaitut ongelmat, muiden viranomaisten, toiminnan harjoittajan itsensä tai ulkopuolisen tahon (esim. kuntalaisten) aloitteesta esitetty valvontatarve sekä säädösten normivalvonta yleisesti.

Valvonnan keinoja ovat aiemmin esitettyjen lisäksi toiminnanharjoittajan lähettämät raportit/seuranat sekä jätteiden vastaanottajien ja käsittelijöiden raportoinnin seuraaminen. Jätelain 124 §:n mukaan valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä.

Kunnan järjestämän jätehuollon, eli asukasjätehuollon ja julkisen toiminnan jätehuollon, valvonnassa seurataan jätelain mukaisten kunnan velvoitteiden toteutumista julkisen toiminnan kiinteistöillä tarkastuksilla, kyselyillä ja toimialakohtaisilla selvityksillä.

Asuinkiinteistöjen jätehuollon säädösten mukaisuutta seurataan lähinnä kirjallisesti palveluntuottajien raporttien, kirjallisten yhteenvetojen sekä jätehuollon asiakasrekisterin perusteella yhdessä jätelautakunnan kanssa. Tarkastuksia asuinkiinteistöille tehdään tarvittaessa esimerkiksi valitustapauksissa.

Yritysten jätehuoltoa valvotaan mm. toimialakohtaisilla selvityksillä sekä seuraamalla jätteiden vastaanottajien ja käsittelijöiden vastaanottoraportteja. Jätehuoltotarkastusten tiheys ja intensiteetti vaihtelevat toiminnan laadun ja laajuuden mukaan. Tarkastuksia tehdään muun muassa vuosittain laadittavien tarkastusohjelmien mukaisesti, minkä lisäksi neuvotellaan tarvittaessa asiakkaiden kanssa.

Pohjois-Savon ELY-keskus ja ympäristönsuojelupalvelut valvovat alueellaan myös ns. tuottajavastuisten jätehuollon toteutumista Pirkanmaan ELY-keskuksen ohjeiden mukaan.

Asuinkiinteistöillä tapahtuvaa omatoimista jätteenkäsittelyä, kuten kompostointia, valvotaan jätehuollon asiakasrekisterin kautta sekä tekemällä kiinteistöille pistokoeluonteisia ja ohjaavia tarkastuksia vuosittain noin 20 – 40 kpl. Jätteiden avopoltto kiinteistöillä on kielletty. Määräysten vastaiset jätteen polttopaikat voivat tulla ilmi kuntalaisvalituksina tai valvontaviranomaisten omasta aloitteesta. Ympäristön roskaantumistapaukset voivat tulla ilmi kuntalaisilta tulevana yhteydenottoina tai valvontaviranomaisten omasta aloitteesta. Roskaantumistapaukset tarkastetaan aina ennen ja jälkeen puhdistuskehotuksen antamista.

5.6. Maa-aineslain mukaiset luvat ja kotitarveotto

Maa-aineslain 4 §:n mukainen maa-aineslupa on yksi maiseman- sekä pohjaveden ja luonnon suojelun ohjauskeino. Kuopion ja Suonenjoen alueella maa-aineslupaviranomaisena toimii Kuopion kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunta. Toiminnan luvanvaraisuudesta on säädetty maa-aineslaissa. Vuosittain käsitellään noin 15 maa-aineslupaa.

Jokaiselle maa-aineslupavaltuutetulle toiminnalle on nimetty valvonnasta vastaava henkilö. Valvonnasta vastaava henkilö myös päivittää toimintaa koskevat tiedot FACTA- tietojärjestelmään ja NOTTO-rekisteriin.

Tarkastuksia valvontakohteille tehdään vuosittain laadittavan valvontaohjelman mukaisesti. Vuosittain tehdään reilut 100 tarkastusta.

Maa-aineslupien valvontatiheys perustuu seuraaviin näkökohtiin:

- toiminnan laajuus
- toiminnan sijainti mm. suhteessa asutukseen, loma-asutukseen, pohjavesialueisiin, luontokohteisiin, virkistysalueisiin
- kokemukset siitä, kuinka toiminta noudattaa maa-aineslupaa
- pohjavesitarkkailu

Pääsääntöisesti kohteissa käydään kerran vuodessa. Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut valvoo toimialueellaan kaikkia maa-aineslupavelvollisia sekä kotitarveoton piirissä olevia toimintoja.

5.7. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset maisematyöluvut

Maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:n mukainen maisematyölupa on yksi kaupunki- ja maisemakuvan suojelun ohjauskeino. Maisematyölupaviranomaisena toimii ympäristö- ja rakennuslautakunta, joka on delegoinut päätösvaltaa ympäristöjohtajalle. Toiminnan luvanvaraisuudesta on säädetty maankäyttö- ja rakennuslaissa. Vuosittain vireille tulee noin 400 maisematyölupa-asiaa, joista noin 40 käsitellään lupasiana. Kaikki vireille tulevat asiat tarkastetaan ja niistä tehdään lupaharkinta.

Jokaiselle maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä koskevalle maisematyölupavelvolliselle toiminnalle on nimetty valvonnasta vastaava henkilö. Tarkastuksia valvontakohteille tehdään vuosittain laadittavan valvontaohjelman mukaisesti. Vuosittain tehdään noin 20 tarkastusta myönnettyille maisematyölupakohdille.

Maisematyölupien valvontatiheys perustuu seuraaviin näkökohtiin:

- toiminnan laajuus
- toiminnan sijainti mm. suhteessa asutukseen, pohjavesialueisiin, luontokohteisiin, virkistysalueisiin
- kokemukset siitä, kuinka toiminta noudattaa maisematyölupaa

Suurin osa kohteista valvotaan kerran vuodessa.

5.8. Muut lupa- ja valvonta-asiat

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu vesilain mukaan viranomais- ja valvontatehtäviä. Viranomaistehtävistä merkittävimpiä ovat erilaiset ojitusasiat. Valvonta-asiat tulevat useimmiten vireille valitusten kautta.

Maasto- ja vesiliikennelait asettavat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle luonnon virkistyskäyttöön liittyviä lupa- ja valvontatehtäviä. Ympäristönsuojeluviranomainen voi myöntää luvan moottoriajoneuvoja koskeviin kilpailuihin tai toistuviin harjoituksiin niin maa- kuin vesialueellakin. Ympäristönsuojeluviranomainen myös hyväksyy moottorikelkkareitin pitäjän ja reittisuunnitelman.

Maastoliikennelain mukaisia lupa-asioita on vireillä Kuopion alueella. Vuoden 2017 aikana käsitellään 2-4 moottorikelkkareittisuunnitelmaa.

6. Valvonnan tavoitteet vuodelle 2017

6.1 Ympäristölupavelvolliset ja rekisteröidyt toiminnat

Ympäristölupavelvollisten ja ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkittyjen toimintojen ja laitosten suunnitelmalliset tarkastukset (ns. vuositarkastukset) tehdään erillisen tarkastussuunnitelman ja –ohjelman mukaisesti. Lisäksi tarkastuksia tehdään harkinnan mukaan liittyen lupavelvollisten toimintojen esittämiin selvityksiin, suunnitelmiin ja tarkkailutuloksiin.

Valvonnan painopisteitä vuonna 2017 ovat eläinsuojien ympäristöluvut ja pohjavesialueilla olevat polttoaineiden jakeluasemat.

6.2 Muu ympäristönsuojelulain ja jätelain mukainen valvonta

Ympäristönsuojelulain ja jätelain nojalla valvontaa kohdistetaan seuraaviin asiakokonaisuuksiin

- erityisen häiritsevää melua aiheuttavat toiminnot (mm. ulkoilmakonsertit ja tilapäiset murskaustyöt)
- poikkeukselliset tilanteet (mm. suuret purkutyöt)
- maaperän kunnostustyöt
- jätteiden hyödyntäminen maarakentamisessa
- ympäristönsuojelumääräykset (mm. maanalaisten öljysäiliöiden poisto, öljysäiliöiden suojaukset tankkauskohdeissa)
- kiinteistöjen jätehuolto (mm. kompostointitarkastukset)
- jätteiden keräys ja kuljetus (mm. ilmoitukset jäterekisteriin merkitsemisestä).

6.3 Maa-aineslupavelvolliset

Vuoden 2017 aikana valvonnassa painotetaan pohjavesialueilla olevia toimintoja.

7. Tietojärjestelmien hyödyntäminen

FACTA-tietojärjestelmän ympäristöosio on valvonnan keskeinen työkalu, jossa ylläpidetään valvontakohteiden tietoja. FACTAn käyttöä kehitetään edelleen mm. hyödyntämällä järjestelmää tilastoinnissa ja vireillä olevien asioiden seurannassa.

Ympäristölupien ja rekisteröitävien toimintojen osalta päivitetään tiedot myös valtion ympäristöhallinnon VAHTI-tietokantaan. Vähimmäisvaatimuksena on, että VAHTI-tietokannassa kunnan asiakkaita koskevat tiedot ovat ajan tasalla.

Valtion ympäristöhallinnon MATTI-tietokantaan toimitetaan kaikki uudet maaperän tilaa koskevat tutkimustulokset ja –tiedot.

Keskeisten lupahakemusten ja ilmoitusten käsittelyssä otetaan vuoden 2017 aikana käyttöön sähköinen Lupapistejärjestelmä.

Vuoden 2016 työohjelman toteutuminen

Vuoden 2016 työohjelma toteutui pääosin. Puijon Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma valmistui syksyllä 2016. Ympäristökatsauksen laatiminen on aloitettu ja se valmistuu kevään 2017 aikana.

Ilmanlaadun mittauksia tehtiin Kuopiossa viidellä mittausasemalla, Varkaudessa kolmella mittausasemalla ja Siilinjärvellä yhdellä mittausasemalla. Ympäristönsuojelupalvelut osallistui haja-asutusalueen jätevesineuvontahankkeeseen lähinnä Maaningan alueella. Keskeisen kaupunkialueen hiljaisia alueita kartoitettiin ja maa-ainesten kotitarveottoa selvitettiin Maaningalla ja Juankoskella. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen jätetuotoa selvitettiin syksyllä 2016.

Puijon Natura-alueella tehtiin suursieniselvitys ja tarkistettiin uhanalaisen sitkaskäävän kasvupaikat. Sormulanvaaran luonnonsuojelualuetta ja uhanalaisen ketonukin kasvupaikkaa kunnostettiin syksyllä 2016. Vieraslajien torjuntaa jatkettiin yhteistyössä Metsähallituksen luontopalvelujen kanssa. Luontotiedon hallintaa kehitettiin siirtämällä luontotietoja paikkatietojärjestelmään.

Ekotukitoimintaa jatkettiin vuoden 2016 aikana. Vuonna 2014 aloitetun hankkeen yhteydessä on koulutettu 36 kaupungin eri yksiköissä toimivaa ekotukihenkilöä. Vuoden 2016 aikana järjestettiin yksi ekotukihenkilöiden tapaaminen.

Yhteistyössä luonnontieteellisen museon ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa järjestettiin 19 luontoretkeä, joilla oli 548 osallistujaa. Kaupungin verkkosivut uusittiin syksyllä 2016.

Valvontakäytäntöjä kehitettiin niin, että valvonta olisi mahdollisimman yhtenäistä koko alueellisten ympäristönsuojelupalveluiden toiminta-alueella ja eri toimialoilla. FACTA-tietojärjestelmän ympäristö-osio otettiin käyttöön syöttämällä valvontakohteiden tiedot järjestelmään. Ympäristölupavolvollisten ja rekisteröitävien toimintojen osalta jatkettiin toimintojen arviointia sen suhteen, kuinka hyvin toiminta täyttää lupien ja lainsäädännön vaatimukset.

Lupavalvonnassa pääpaino oli suurimpien teollisuus- ja energiantuotantolaitosten, jätteenkäsittelytoimintojen, jakeluasemien, maatilojen sekä ampuma- ja moottoriurheiluratojen valvonnassa. Toimintojen ja laitosten lupavolvollisuutta tarkistettiin useiden toimialojen (mm. eläinsuojat ja elintarviketeollisuus) osalta muuttuneen lainsäädännön vuoksi. Ympäristölupavolvollisten valvonta toteutui pääosin suunnitelman mukaisesti. Muussa valvonnassa pääpaino oli tilapäisten murskaustoimintojen, suurten purkutöiden (ympäristönsuojelulaki 62 §) ja ulkoilmakonserttien valvonnassa. Valvontaan käytettäviä resursseja vähensivät henkilöstön pitkäaikaiset sairauslomat.

Vuoden 2016 aikana otettiin käyttöön sähköinen arkistointi ja sähköinen allekirjoitus.

